צריכה שתביא עוד חמש פרידין למעלה ממין אחד ומב' מינין תביא שש [א]נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה הלך הכהן ועשה ואינו יודע מה עשה צריכה ד' פרידין לנדרה ושתים לחובתה וחטאת אחת בן עזאי אומר ב' חטאות א"ר יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד וכשהוא מת קולו ז' אימר דא"ר יהושע לאפוקה מידי מעילה למיסק ליה לחובה מי אמר: **מתני'** א] [ב](כל הפסולין שמלקו מליקתן פסולה ואינו ב] מטמא בבית הבליעה) מלק בשמאל או בלילה [ג]שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינן מטמאות ג] בבית הבליעה (א) [ד]מלק בסכין [ה]מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ

הוזקקה להביא חמש עולות יחד מתחילתה אחת לחובתה וד' לנדרה ד] וכשהביאה שני קינין אחת לנדרה ואחת לחובתה וממין אחד לא עשתה כלום לנדרה שמא אינו ממין שנדרה ובהשלמת קן שני ממין אחד ה] לא סגי לה שהרי קובעתו לבא עם מין חובתה. וא"ת תביא קן ממין אחד ו] ופרידה ממין שהביאה שני קינין הראשונים שקרב ממנו עולות חובתה דממ"נ אם תורין נדרה הרי הביאה תורין ז] עם מין שהביאה לחובתה ואם בני יונה נדרה הרי הביאה ב' בני יונה עם מין שקרב ממנו חובתה אם לא ח] נפסל גוזל אחד מן הראשונים ה"נ אבל עכשיו שנפסל אחד מהם אין חבירו עולה לה כלום דג' עולות הוקבעו עליה יחד הילכך אם ב' קינים הראשונים מין אחד היו צריכה שתביא עוד ה' עולות ג' מאותו המין וב' ממין אחר ד' לספק פירושה ואחד לקביעותה שקבעה להביא עולת חובתה עם נדרה וחובתה כבר קרבה ויצאה ידיה אלא שצריכה להביא מאותו המין עם נדרה מפני קביעותה: **ואם משני מינין היו תביא שש.** שאינה יודעת איזה מין קרב תחילה לחובתה שתביא מאותו המין עם ד' של ספק פירושה לקביעותה הילכך תביא שש שתי תורין ושני בני יונה לספק פירושה ותור ובני ט] יונה לקביעותה והעוף היתר יהא נדבה: **נתנתן לכהן ואין ידוע מה נתנה.** אם תורים אם בני יונה ואם קן אחד מזה וקן אחד מזה ואין ידוע מה עשה אם כולן למעלה או כולן למטה או חציין למעלה וחציין למטה נמצאת שלא יצאת אפי' (ימי לידתה) י] שמא כולן למעלה ואין כאן חטאת או שמא כולן למטה ואין כאן עולה: **צריכה** יא] **שתביא עוד ד' פרידין לנדרה.** לספק פירושה ומשני יב] מינין וב' לעולת חובתה תור ובן יונה שמא הראשונים כולן למטה נעשו ואינה יודעת מאיזה מין והכל הולך אחר החטאת [וצריכה] להביא עולה מאותו מין או שמא הראשונים חציין למעלה וחציין למטה ובקן שקרב ראשון יצאתה ידי חובתה והיא קבעה להביא עולה מאותו המין עם נדרה ואינה יודעת איזה מין היה הילכך תביא עם ספק פירושה תור ובן יונה וממה נפשך אם קן שקרב ראשון תורין היו וקרב מהן עולה למעלה והיא לחובתה הרי היא מביאה עכשיו תור עם נדרה משום קביעותה ואם מבני יונה היה והוקבע עליה להביא בן יונה עם נדרה הרי מביאתו ואם כולן למטה נעשו וצריכה להביא עולתה מאותו המין הרי משתים שהיא מביאה עכשיו לחובתה יעלה לה אחד מהן והשני נדבה: **וחטאת** יג] **אחת.** תביא מאיזה מין שתרצה משום שמא הראשונים כולן למעלה נעשו והרי לו יד] זוג ממינו לעולה מב' טו] שהביאה חובתה מב' מינין ואע"פ שכבר קרבה עולת חובתה אין צריכה לדקדק להביא חטאת מאותו מין הראשון לרבנן דפליגי עליה דבן עזאי דקסברי הכל הולך אחר חטאת הילכך הואיל ועל כרחה היא מביאה עכשיו ב' עולות תזווג לו טז] אותה שממינו ודייה דהכי תנן פלוגתייהו במסכת קינים (פ"ב מ"ה) שהאשה שהביאה עולתה תור וחטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה דהכל הולך אחר חטאת בן עזאי אומר הכל הולך אחר הראשון: **בן** יז] **עזאי אומר ב' חטאות.** בן עזאי לטעמיה דאמר הכל הולך אחר הראשון וכיון דאיכא לספוקא שמא הראשונים למעלה נעשו וכבר יצאת ידי עולה צריכה להביא חטאתה מאותו המין והרי אינה יודעת מאיזה מין היה לפיכך תביא שתי חטאות מב' מינין וחטאות הללו אין נאכלות שהרי על הספק באו ואין מליקתן מליקה להתירן באכילה שמא כבר קרבה חטאתה בראשונות: **א"ר יהושע זהו שאמרו כשהוא חי קולו אחד כשהוא מת קולו ז'.** התם (ב) מפרש לה ובאיל קמיירי דכשהוא חי אין לו אלא קול אחד וכשהוא מת קולו שבעה כיצד קולו שבעה ב' קרניו ב' חצוצרות ב' שוקיו ב' חלילין עורו לתוף מעיים לנבלים בני מעיו לכינורות וה"נ כשנדרה תחלה ואינה יודעת מה פירשה לא יח] צריכה אלא ד' פרידין וב' לחובתה אחת לעולה ואחת לחטאת ועכשיו שהביאה כבר ד' פרידין צריכה להביא יט] ד' לנדרה וד' לחובתה. מדאיירי ר' יהושע בהא ש"מ קינין ר' יהושע אמרה וקתני לעיל גבי קן סתומה ומפורשת דאין כשר אלא סתומה ואי אמרת נמשכה ונעשית חטאת העוף תמסך ותהוי חטאת העוף: **אימר דאר"י לאפוקה מידי מעילה** כ] **למיסק ליה לשם חובה מי אמר.** שתהא עולה נעשית חטאת בשביל ששינה בה: **מתני' כל הפסולין** כא]. בגמ' פליגי כל לאיתויי מאי: **ואינן מטמאין.** שמליקתן מטהרתן לפי שנפסל כב] בקדש ואהני מליקתן שאם עלו לא ירדו הילכך נמי לא הוו נבילה: ה"ג כג] **שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אינן מטמאין בבית הבליעה.** אף על גב דבפנים אין שחיטה לעוף וכן בעוף קדשים אין שחיטה בכל כד] מקום אין מטמאין כדיליף בברייתא בגמרא. ושחט קדשים בפנים דלא קתני אמרינן בגמ' דאתיא בזה הכלל: **מלק בסכין.** ומליקה לא הויא דבעצמו של כהן בעינן [לעיל סה.] ושחיטה לא הויא כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין כ:) מפני שהוא מחליד מפני כה] שהוא דורס: **מלק חולין בפנים וקדשים בחוץ.** דלא שייכא מליקה בחולין לא בפנים ולא בחוץ והוא הדין לחולין בחוץ ובגמרא [סט.] אמרינן דאתיא בזה הכלל:

נתנתן לכהן ואינה יודעת מה נתנה. בחנם דחק הקונטרס לאוקמה בשקבעה נדרה עם חובתה דהך בבא מיתוקמא שפיר בשלא קבעה: **כשהוא** חי קולו **אחד** כשהוא מת קולו ז'. מפרש במסכת קינין (פ"ג מ"ו) קרניו לחצוצרות משמע דאלות שלא מן הכסף וכן משמע בפרק כל הצלמים (ע"ז דף מז. ושם) דבעי רמי בר חמא המשתחוה לבהמה קרניה מהו לחצוצרות ותימה דבהקומץ רבה (מנחות דף כח.) תניא חצוצרות היתה באה מן העשת של כסף מיהו מההיא לא קשה כולי האי דהתם בשל משה שלא היו כשרות לדורות כדמשמע התם אבל קשה ממסכת תמיד [דף לג:] (ג) דתנן ושתי חצוצרות של כסף בידם משמע דאף לדורות בשל כסף ותירץ ר"ת דשני ענייני חצוצרות היו של כהנים בשל כסף ושל לוים בשל קרני בהמה לכלי שיר ועוד י"ל דחצוצרות דקינים ודמסכת ע"ז היינו שופר כדאמר בסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) ובפרק לולב הגזול (סוכה דף לד.) דאישתני שמהתייהו חצוצרתא שיפורא שיפורא חצוצרתא ובסוף במה מדליקין (שבת דף לו.) איכא ברייתא שקוראה לחצוצרות שופר ומיהו קשה דבמסכת עבודה זרה איירי במכשירי קרבן כדאמר התם ועל הקרבן לא היו תוקעין בשופר אלא בחצוצרות כדכתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם (במדבר י): **אימר דא"ר יהושע (בן לוי) לאפוקה מידי מעילה למיסק ליה לחובה מי אמר.** תימה מ"ש זו מזו וי"ל דכי האי גוונא אשכחן פ"ק דמנחות כו] (דף יב.) דזריקה מועלת ליוצא ושירים שחסרו בין קמיצה להקטרה שאסורין באכילה והקטרתן מוציאן מידי מעילה וזריקת פיגול (ר"ל) בפ"ק דמעילה (דף ג:) דמפקא מידי מעילה אע"ג דלא עלה לשם חובה וי"מ דמדאורייתא נמשכה כז] ונעשה חטאת גמורה ותקנתא דרבנן היא דאינו עולה לשם חובה וצ"ל דקסבר ר' יהושע אין שחיטה לעוף מן התורה וחולין בעזרה לאו דאורייתא כדאמר בנזיר (דף כט.) גבי מדיר בנו בנזיר למ"ד כדי לחנכו במצות ואי נמי קסבר חולין בעזרה דאורייתא חיה ועוף לאו דאורייתא כדאשכחן גבי כח] ר"ש בפ' כיסוי הדם (חולין דף פה:) דקסבר דאורייתא ואפ"ה חיה ועוף לאו דאורייתא ולית ליה ההיא דרשה בפ"ב כט] דקדושין (דף נז: נח.) דמרבה בעופות וא"ת למ"ד לאו דאורייתא למאי איצטריך קרא לחטאת העוף באה על הספק דהא ר' יוסי בר חנינא דאמר לאו דאורייתא כדמוכח בנזיר ומצריך קרא לחטאת העוף באה על הספק וי"ל דאתא קרא למימר ל] להביא על הספק כמו בבהמה אשם תלוי:

מלק בשמאל או בלילה אין מטמאין בבית הבליעה. לכאורה כולה מתניתין ר"ש היא דאמר לקמן בפרק המזבח מקדש (דף פד.) שכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהא אמרינן בגמרא [סט.] דמליקה המתרת את האיסור פי' דאם עלה לא ירד אינה מטמאה בבית הבליעה ומליקת לילה לר' יהודה תרד כדאמר בפ' המזבח מקדש (שם) פרט לנשחטה בלילה וכן לעיל [סו:] דתנן וכולן אין מטמאין בבית הבליעה והיינו בשחיטת לא] דרוס (ד) דתרד לר' יהודה כדאמר בשמעתין לב] קמייתא דמעילה (דף ג:) אלא מתניתין ר"ש היא ותימה אי כר' שמעון האמר דמליקת שמאל מליקה גמורה היא למאי דגרס ר"ת לעיל בפ"ב (דף כד:) (ה) מלק בשמאל פסול ורבי יהודה לג] מכשיר וי"ל דסבר ליה כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא א"נ ° מודה ר' יהודה בעוף דכל שפסולו בקודש אם עלה לא ירד דהנך תלתא מיעוטי דלקמן בבהמה כתיבי ומיהו על כרחין חד מינייהו בעוף דלא תימא כל פסולי דעוף אם עלה לא ירד: **שחט** חולין בפנים וקדשים בחוץ. בגמ' נפקא לן דמשום לד] שחיטה אינה מטמאה בבית הבליעה אע"ג דאינה מתרת את האיסור: **מלק** בסכין. פירש בקונטרס לה] דמחליד לפי שנועץ ראשו של סכין משום דאינו רוצה לחתוך רוב בשר קודם הסימנין ואי אפשר לומר כן בפ' קמא דחולין (דף כ:) דהתם קרי ליה מחליד אע"ג דסלקא דעתך שחותך רוב בשר והתם פי' בקונטרס דלאחר שנתפרקו פירקי העצם ניינעץ הסכין תחת העצם לו] והויא חלדה ולפי' זה לא איירי בסכין רחבה ונראה דחשיב חלדה לפי ששוחט הסימנין ממטה למעלה ואפילו בסכין רחבה:

עין משפט נר מצוה

טז א מיי' פרק י מהל' פסה"מ הלכה ג:

יז ב מיי' פ"ז שם הלכה א והלכה ט:

יח ג מיי' פרק ז שם (הל"ג) [הל"א] ופ"ג מהל' אבות הטומאה הלכה י"ב ופ"א שם הלכה ב:

ד מיי' פ"ז מהלכות פסה"מ הלכה ג:

מוסף רש"י

מלק בסכין. מלק עוף קדשים בסכין נבילה היא והאוכל נבלת עוף טהור מטמא בגדים שהוא לבוש בשעה שבולעה ולא בגדים שקודם לכן ולא בגדים שלבש אחר שהיא במעיו ואין לה טומאת מגע לגמרי אלא טומאת בליעה זו לבדה וכולה ילפינן לה בתורת כהנים וכו' (חולין כ: עי"ש):

נוסחאות רש"י כת"י

מלק בשמאל. דמליקתו פסולה דכתיב בה הכהן וכל מקום שנאמר אצבע וכהונה אינו אלא ימין: [**או בלילה.** דכתיב ביום צותו. (וכן גירסת רש"י של מהר"פ) (ש"מ)]: **אין מטמאין.** הואיל ופסולן בקודש ואהנאי מליקה דידהו שאם עלו לא ירדו ובגמ' יליף לה מקראי מה טריפה שאינה מתרת את האיסור וכו' וזהו הטעם בכל מליקות פסולות: ה"ג במתני' **שחט חולין בפנים וקדשים בחוץ אין מטמאין בבית הבליעה.** ואע"פ שאסורין באכילה, ובגמ' מפרש טעמא: **מלק בסכין.** לא מליקה ולא שחיטה היא שהרי בראשו של סכין מליק דהא מליקה בציפורן היא וחותך שדרה ומפרקת עד שהוא מגיע לסימנים וצריך לעשות ע"י חיתוך קצת לז] שלא יחתוך רוב בשר עד שיגיע לסימן כדאמרן בפירקין דלעיל (דף סה:) וכשהוא עושה בסכין אי אפשר אלא בראש הסכין שקורין פונט"א ונמצא מחליד כדאיתא בפרק קמא דחולין: [**מלק חולין בפנים כו'**]. חולין לא שייכא בהו מליקה וכן חוץ לעזרה אפילו בקדשים, שכל אלו אפי' עלו ירדו שאין פסולן בקודש הילכך ליכא למעוטינהו משום מתירין את האסור והוו להו בכלל נבילה:

שיטה מקובצת

נתנתן לכהן כו'. פירש"י דקאי אקבעה נדרה ופירשה נדרה ואינה יודעת מה פירשה ואינה יודעת מה נתנה או ממין אחד או משני מינין, וגם הכהן אינו יודע מה עשה או כולן למעלה כו', צריכה להביא ד' פרידין לנדרה לספק פירושה וב' לחובתה לעולה משני מינין, דשמא הראשונים קרבו למטה ויצאת ידי חטאת וצריכה להביא עולה ממין חטאת והיא אינה יודעת איזה מין היה, לפיכך תביא שתים מספק. [וחטאת אחת תביא מאיזה מין שתרצה] דשמא הראשונים קרבו למעלה ויצאת ידי עולה ולא יצאת ידי חטאת, הלכך מביאה ואומרת אם ממין הראשונים הרי הוא בן זוג לעולה שקרבה כבר, ואם מין אחר הוא הרי הוא בן זוג (מאחר או) [לאחד מן] השנים שאני מביאה עמו לחובתי, דרבנן לטעמייהו דאמרי הכל הולך אחר החטאת אפי' היא אחרונה, ואפי' אם פירשה לחובתה תורים או יונים והיא מביאה להיפך אין לחוש בהכי דלא הקפידה תורה רק שיהו שנים ממין אחד כדכתיב והקריב מן התורים או מבני היונה, אבל פירוש לא מהני רק לנדרה שלא פי' בקרא מידי. ובן עזאי אית ליה הכל הולך אחר הראשון. כ"ה שיטת הקונטרס: **נתנתן** לכהן כו'. מכאן ועד סוף הסוגיא עיין בהשמטות בסוף המסכת. **מלק** בסכין כו'. פ"ה דמליקה דסכין לא מהני לטהר מידי נבילה כדמפרש בסיפא משום דלא הוי פסולו בקודש. וא"ת מ"מ יטהר משום שחיטה, דנהי דכבר חתך המפרקת מ"מ להוי כשוחט את הטריפה דשחיטה מטהרת מידי נבילה, וי"ל דבחולין פ"ק (דף כ:) פריך ליה ומשני מפני שהוא מחליד והוי שחיטה פסולה, ופ"ה לשם לפי שהסכין נסגר בין פרקי העצם כו', וקשה דמי לא עסקינן שחותך בסכין רחבה שאינו מכוסה, לכך פר"י דמשום הכי הויא חלדה לפי שחותך הסימנין לצד המפרקת דהיינו מאחוריהן, דהתורה אמרה לשחוט לצד הצואר, ומקרי חלדה בין סכין למעלה בין הסימן לאחוריו בין הוא למטה מן הסימנים, ולא הקפידה התורה רק שיחתוך הסימן דרך שחיטה לצד הצואר וכששוחט לצד אחר שכנגדו הוי כאילו חתכו מלמטה למעלה, וכמו כן אם היה שוחט מצד הצואר אפי' היו הסימנין על גבי הסכין לא הויא חלדה, רק בעופא דקליל אמרינן בחולין (דף כ:) שמא ידרוס: תוד"ה נתנתן. עי' בהשמטות בסוף המסכת:

מסורת הש"ס

א) [חולין כ: כח.], ב) קינים פ"ג מ"ו, ג) [פ"ז מ"ג וע' תוי"ט], ד) וע' לעיל סז. תוד"ה והרי, ה) ד"ה והרי:

גליון הש"ס

תוד"ה מלק וכו' מודה ר"י בעוף. עיין לקמן דף פד ע"ב תד"ה ומוציא אני בסה"ד. ועי' בריש מעילה תד"ה ורבה:

שינויי נוסחאות

א] בקצת נוסחאות גרסי' להך בבא בסיום המשנה (הגרי"ב). אבל מלשון הגמ' בע"ב משמע כגי' שלפנינו (רש"ש וע"ש). וכן משמע מדברי הרמב"ם (יד דוד): ב] ואינן מטמאין (כי"מ): ג] מטמאין (כי"מ): ד] לנדרה או להביא שש בשתי פעמים שתי תורים עם עולת חובתה ושני בני יונה ופרידה אחת ממין חובתה בקרבן אחר וכשהביאה כו' (*ב"ש): ה] נ"ל אחר. וכ"ה בתוי"ט בקנים, ור"ל שתביא עתה קן שלם ממין אחר לספק פירושה, שהרי קובעתו כו', ר"ל וא"כ ע"כ צריכה עוד פרידה אחת מאותו מין שהביאה כבר לחובתה (רש"ש): ו] נ"ל אחר (ב"ש, רש"ש וע"ש). נ"א קן ופרידה ממין אחד (גליון). ועי' ח"ד: ז] ב' תורין כצ"ל (דברי נחמיה): ח] נ"א מכאן ועד סוף הדיבור אם לא שנפסל אחת מן הראשונים היה דייה עוד בג' פרידין א' ממין הראשונים שקרבה ממין עולת חובתה וקן ממין אחר דממה נפשך הקריב ב' תורין עם מין חובתה וב' בני יונה עם מין חובתה אבל לפי שעשה הכהן חצייה למטה נמצא שלא עשתה כלום בראשונים לנדרה שהרי לא קרבו אלא ב' עולות בקרבן בפעם אחד והיא קבעה עליה ג' יחד הלכך אם הראשונים מין אחד היו צריכין עוד ה' עולות ג' מאותו המין וב' ממין אחר ב' קינין מב' מינין לספק פירושה ופרידה אחת לקביעותה להביא אחת ממין חובתה עם נדרה וחובתה כבר קרבה ויצאת ידיה (כי"י, וכעי"ז בכי"פ): ט] נ"ל ובן (*ש"מ): י] נ"ל ידי לידתה (*ש"מ). נ"א ידי חובתה (גליון): יא] נ"א צריכה שתביא עוד ד' פרידין לנדרה. ב' קינין מב' מינין שהרי פירשה ואינה יודעת מה פרשה והוזקקה לב' מינין והיא אינה יודעת איזה מין הביאה: ושתים לחובתה. לעולה ומב' מינין שמא הראשונים קרבו למטה ויצאת ידי חטאת וצריכה להביא עולה מאותו המין לזווג לו והיא אינה יודעת מאיזה מין היה וצריכה שתביאם יתר לפי שקבעה נדרה עם חובתה (כי"י). נ"א, מאיזה מין היה והרי לו זוג ממנה משתים שהביאה לחובתה משני מינין (כי"פ): יב] משני מינין כצ"ל (ש"מ) והס"ד ומה"ד וב' לעולת חובתה (ב"ש): יג] ס"א וחטאת אחת. מאיזה מין שתרצה שמא הראשונים קרבו למעלה ולא יצאת ידי חטאת ואע"פ שאינה יודעת מאיזה מין היו הראשונים תביא חטאת מאחד המינין ותאמר אם זה ממין הראשונים הוא הרי זה בן זוג לעולה שקרבה כבר ואם מין אחר הוא הרי הוא בן זוג לפרידת מינו שאני מביאה עמו מן השתים שהביא[ה] באחרונה לעולת חובתה [מאותו מין של חטאת (כי"פ)] ורבנן דפליגי הכא עלה דבן עזאי לטעמייהו דאמר' במסכת קינין האשה שהביאה עולתה תור ואחר כן הביאה חטאתה בן יונה תכפול ותביא עולתה בן יונה שהכל הולך אחר חטאת ואף היא אחרונה ואף זו אי נמי קרבה עולתה הראשונה ממין אחר עכשיו שהביאה חטאתה שלא מאותו המין תכפול ותזווג לו העולה מן השתים שהיא מביאה עמו מאותו המין (כתה"י. וכעי"ז בש"מ): יד] נ"ל לה (*ש"מ): טו] נ"ל אחד מב' שהביאה לחובתה (ש"מ): טז] לה אותה שממינה כצ"ל (ב"ש): יז] ס"א בן עזאי אומר ב' חטאות. בן עזאי לטעמיה דאמר התם גבי אשה שהביאה עולתה תור וחטאת בן יונה הכל הולך אחר הראשון ותביא ותכפול חטאתה תור הלכך זו שאינה יודעת איזה מין הביאה ראשון ויש לומר כולן למעלה קרבו ויצאת ידי עולתה ואינה יודעת מאיזה מין צריכה להביא ב' חטאות מב' מינין ובין לרבנן ובין לבן עזאי אין חטאות הללו נאכלות שהרי על הספק באו שיש לומר הראשונים למטה קרבו וכבר יצאת ידי חטאת (כי"י): יח] לא היתה צריכה אלא ד' פרידין לנדרה כצ"ל. ס"א שתים לעולת נדרה וב' לחובתה (ש"מ): יט] להביא עוד שמונה ד' לנדרה כו' (*ש"מ): כ] נ"א מעילה בדבר הזה יש לה תורת חטאת העוף שלא ימעלו בה. הס"ד. ומה"ד למיסק כו' (כי"פ): כא] מוצאת המשנה עד אמר ריש לקיש הפגול והנותר וכו' שבדף עח א, אינו מפי' רש"י ז"ל כי בכל הספרים מכתיבת יד אינו כלשון הדפוס, והרבה לשונות מגיהין התו' בשם רש"י ז"ל ואינם בדפוס ובספרי היד הם (ב"ש). ולשון רש"י רשמתי בחוץ ס"א (שמכ"י). ר"ל דכל מה שנרשם עליו ס"א הוא מנוסחאות רש"י כת"י. ונלקטו כולם אל מדור נוסחאות רש"י כת"י. גם הוספנו במדור זה דיבורים הרבה מכת"י שלפנינו, שלא נמצאו בדפוס (ש"מ): כב] שנפסלו: כג] ה"ג במתניתין כל"ל (ש"מ): כד] מכל מקום (צ"ק): כה] ומפני (גליון): כו] דמנחות דשיריים שחסרו בין כו' מידי מעילה וזריקה מועלת ליוצא ופיגול כדאמרינן בפ"ק דמעילה כו' כל"ל (צ"ק): כז] נמשכה ונעשית (ד"ו): כח] ה"א בפ' גבי בהמה (ש"מ): כט] צ"ל דפ"ב (ש"מ): ל] למימר דחייב להביא על הספק כמו בבהמה (ש"מ): לא] נ"א כשחיטת (צ"ק, ש"מ, ועי' לעיל סו א בתוד"ה והרי קדשי קדשים): לב] בשמעתא (ש"מ): לג] צ"ל שמעון (ש"מ): לד] דשום (ש"מ): לה] הוא בנוסחאות רש"י כת"י, עי' אות כא: לו] העצם לפי שאין העצם מתפשט לכאן ולכאן כדרך שאר בית השחיטה אלא עומד במקומו וכשהסכין תחת העצם הויא חלדה, ולפי זה כצ"ל (צ"ק): לז] נ"ל קצר (כי"י):